

king van de „leer“ des Bijbels. Van de knepen en grepen der hoogere kerkpolitiek hadden ze zoo geen verstand. Ik hoor het den ouden dominee Bakker, een van de fijnste figuren uit die nuance, nog zeggen: Wij zijn maar eenvoudige dominees. Wij zijn lang niet zoo slim en handig als de dominees van de V.U. Die zijn ons altijd te glad af geweest.

Voor wie werkelijk hart heeft voor de katholiciteit van Kerk en Christendom, moet het natuurlijk een pure vreugde zijn in de kerk allerlei nuance te ontdekken. De strakke eenvormigheid en de benepen gelijkgerichtheid hooren bij de sekte. Maar in de kerk van Christus moet de bonte veelkleurigheid van het menschenleven het sterkst en het schoonst tot uiting komen. Echte liefhebbers van de ware pluriformiteit zouden natuurlijk het leven en het streven van de Wachter-strooming met diepe vreugde hebben beschouwd en aangemoedigd. Is het niet goed, ja zelfs noodzakelijk, dat er in de kerk van Christus allerlei nuanceeringen, en stroomingen en „groepen“ zijn? Moeten zoo niet de besten en eerlijksten en vroomsten in de gemeente openbaar worden?²⁾

In plaats van waardeering hebben de menschen van de Wachter evenwel altijd verachting, tegenwerking en achteruitzetting ondervonden. En dikwijls op een allesbehalve fraaie wijze! Wat mannen als Lindeboom en Bos ondervonden van hun broeders grenst aan het ongelooflijke. Laten we dat in een tijd, waarin men graven bouwt, niet vergeten!

Wat mij „zoo smart, wat mij dikwerf het hart en de gezondheid heeft gekrenkt“, schreef Lindeboom eenmaal in De Wachter „is dit: dat ik in de Kerken, voor wier heil en eere ik nu meer dan 38 jaren arbeid, naar mijn beste weten, met de mij verleende gave en kracht, telkens opnieuw miskenning en bittere bejegeningen heb moeten ervaren, als mij nooit zijn aangedaan zelfs door de mannen des bijgeloofs en des ongeloofs. Ik heb vaak met dezulken in woord en schrift gedebatteerd, ook met socialistischen; doch tot in „Walhallen“ toe ben ik fatsoenlijk behandeld; maar in de G. K. is een partij, of kring, die vooral tegen de palstaanders van '34 nu en dan zoo ongeveer alles geoorloofd schijnt te achten.“³⁾

En vlak na de pacificatie-synode van 1905, toen, volgens de synodale historici, Lindeboom en Bos Kuypers in de armen waren gevallen, nadat het hart hunner doopsopvatting zachtkenen maar resoluut was veroordeeld, schreef een zachtmoedig man als Littooy: „Het heeft mij bepaald gespeten, dat bij de lange lijst van broeders, die voor een en ander voorgedragen en benoemd werden op de Synode, (om er maar eens drie te noemen) een man als Da Bos van Dokkum, als De Westerhuis van Groningen en De Elzenga van Kampen, die in de kracht van het leven en bekwaam zijn, voor niemendal in aanmerking kwamen op deze verzoenings-Synode“. Da Bos neemt in „De Wachter“ dit stukje van Littooy over en zet er onder: „De mannen van „de Wachter“ laten de verantwoordelijkheid dezer handeling aan de broeders, die zeker hebben gemeend, dat opzettelijke passeering van die broeders het meest in het belang was der Kerken. Opzettelijk, schrijven wij. Want wat dunkt U bijv. van dit geval, dat men uit „de Deputaten in geval van benoeming van een Hoogleeraar aan de Theologische School“ juist De H. Scholten van Zuidhorn, ofschoon enkele jaren primus, liet wegvallen?..... Doch genoeg tot bevestiging van hetgeen Littooy schrijft.“⁴⁾ C. V.

²⁾ Dit is een zinspel op 1 Kor. 11:19, dat in de vertaling van Dr. Groshede aldus luidt: „Want er moeten ook groepen onder u zijn, zal (ook) aan den dag treden, wie onder u den toets kunnen doorstaan. Groshede schrijft bij dezen tekst: „Het moeten van vs 19 is niet het moeten in den zin van: men zegt, integendeel het oorspronkelijke heeft een woord, dat op een zedelijke verplichting wijst. Paulus begeert geen eenvormigheid in de gemeente. Hij wil, dat er groepen zijn, die de dingen bespreken. Dan zal daardoor juist uitkomen, wie de besten, die beproefd zijn, de mannen die geestelijk voorraan staan.“ (Korte Verklaring, p. 143).

³⁾ De Wachter, 9 Juni 1905.

⁴⁾ De Wachter, 17 Nov. 1905. Zoo was het toen — zoo is het nu! Onverdachte getuigen als de Friesche Predikanten schreven nog onlangs ten aanzien van de Revisie-Synode van Utrecht 1916, „dat bij de afvaardiging naar de buitengewone Generale Synode er zoo angstvallig mogelijk voor is gewaakt, (!!!) dat ernstig bezwaarden naar deze Synode werden afgevaardigd. Ook de arbeid dezer Synode draagt het kenmerk der eenzijdigheid. Daardoor is de waarde van het in appél gaan zeer vermindert, ten deele zelfs illusoir geworden. De minderheid in de kerken is eenvoudig machteloos gemaakt, doordat zelfs geen enkele ernstig bezwaarde als afgevaardigde in de buitengewone Generale Synode zitting heeft kunnen verkrijgen, zij bij alle besprekingen en beslissingen uitgeschakeld was, aangezien zij immers slechts door bezwaarschriften aanwezig was. Er werd zonder hen over hen gehandeld. De eenparigheid van deze Synode heeft dan ook weinig betekenis. Ook werd het blijkbaar niet noodig geacht ons te hooren vóór er besluiten werden genomen. Eerst na het vallen der beslissingen werd met ons een samenspreking door middel van daartoe benoemde Deputaten gezocht. Wij willen tegen de eenzijdigheid en partijdigheid in de leiding van ons kerkelijk leven in dit Getuigenis onze stem verheffen en dit kwaad aanwijzen als een der groote oorzaken van de ellende van ons kerkelijk leven.“ — Om recht, revisie en hereniging, p. 15.

Wat men deze Synodes ook verwijten kan — in ieder geval niet het verlaten van de historische, partijdige, seculaire lijn.

UIT DE SCHRIFT

GEEN PROSOPOLEPSIE — HET ABC DER ZENDING.

Ik verneem in der waarheid, dat God geen aannemer des persoons is.

Hand. 10:34.

Sedert vele eeuwen circuleert door de kerkelijke redevoeringen en schrifturen een merkwaardig woord: „prosopolepsie“. Het is afgeleid van „prosopon“, dat zoveel als „persoon“ (en ook „masker“ of „gelaat“) kan beteekenen; en van „lepsie“, dat „aanneming“ aanduidt. „Prosopolepsie“ wil dus zeggen: in een of anderen handel, met name in den rechtshandel, iemand „aannemen“ om zijn „persoon“.

We kunnen hier vele uren zoek brengen met het opwerpen van de vraag: wat is nu een „persoon“? Maar dat zou ons op wetenschappelijk-wijsgeerig terrein voeren. En de bijbel spreekt andere taal, dan op dit terrein gangbaar is. Hij laat ons evenwel allerminst in het onzekere met betrekking tot de vraag, wat hij zelf verstaat onder „persoon“, en onder „aanneming“ van den persoon. Immers, heel de Schrift is vol van het motief, dat in de hierboven aangehaalde woorden tot uitdrukking komt: bij God is geen prosopolepsie, geen persoonsaanneming. Mozes' wet verbiedt bij herhaling Israëls rechters (d.w.z. de handhavers van Gods recht over het bondsvolk) personen aan te nemen in het gericht, en geschenken aan te nemen. „Persoon“ beteekent daar: de mensch van den buitenkant, de mensch, gezien naar „iets, dat in of aan hem is“; wie onzer kent die uitdrukking niet? Een rijk man, die met geld invloed oefenen kan, of die een eervol beroep heeft, een gezaghebbende positie bekleedt, mag niet daarom worden voortgetrokken in het gericht. En een arme stakker, die juist als „persoon“, d.w.z. naar den buitenkant gezien, van de mogelijkheid van beïnvloeding met behulp van kaste- of klasse-voorrechten is uitgesloten, maar die alleen zijn in-het-verbond-Gods-zijn als pleitgrond voor den eisch van een eerlijke behandeling aanvoeren kan, mag daarom niet van een wetsgetrouwe en open rechtspraak verstoken blijven. Daarom treedt tusschen Josafath en Jehu weer hetzelfde motief op, als zij spreken over de toekomst der tot reformatie te voeren kerk. Willen later de Joden Jezus voor zich innemen, dan begroeten ze Hem als rabbi, die zonder aanzien des persoons, oordeelt: een rechter zonder prosopolepsie, een arbiter, die onkreukbaar is. Jacobus zegt dan ook hetzelfde tot de nieuwtestamentische gemeente als hetgeen Mozes' wet tot Israëls rechters sprak: geen rijke „voortrekken“ boven een arme; dat is prosopolepsie, en derhalve kwade overlegging. Paulus breekt met de leer, dat God geen personen aanneemt, den trots der Joden; die plachten op de heidenen laag neer te zien, en zouden misschien zich daarom de handen wel willen wrijven als ze in Romeinen I Paulus' afstraffing van de heidenen en van hun „cultuur“ lezen. Maar eer ze uit louter negativisme hem op dat punt een reuzen-criticus noemen, zegt Paulus in Romeinen II hun vlak in het aangezicht, dat God hen, Joden, onder hetzelfde rechtsraam legt als de heidenen, omdat bij God prosopolepsie niet bestaat. De rijke heeren krijgen van Paulus te hooren, dat zij hun dienstbaar personeel goed behandelen moeten, want God neemt geen personen aan; en als nu misschien op hun beurt het gezelschap van slaven en knechten, het dienstpersoneel, vergeenoegd die handen wrijft, omdat de arme klasse bij den apostel een streepje vóór heeft, blijkbaar, dan houdt hij hen bij voorbaat zich van het lijf: ook de dienstknechten, ook het proletariaat, moet weten, dat prosopolepsie bij God niet bestaat: er is ook geen praerogatief der armen vanwege de armoede. En, om niet meer te noemen, als Paulus te lijden heeft onder critiek op zijn werk, dan verzekert hij, dat hij zich van de critiek der kerkelijke „notabelen“ niet onder den indruk laat brengen, alsof de herkomst der critiek haar toetsing naar den inhoud overbodig zou maken: God neemt immers geen personen aan?

Nog meer ware uit de Schrift aan te halen omtrent die prosopolepsie. Maar het gegeven is genoeg. Het bewijst, dat dit tekenende woord zoo terecht speciaal gereformeerde ooren zich liet spitsen.

Want deze kernspreuk: „bij God geen persoonsaanneming“ spreekt negatief en positief geweldige dingen.

Negatief: bloed-, ras-, bodem-theorie valt met één slag er mee weg; het nationalisme evenzeer als het kosmopolitisme; klassenstrijd heeft evenzeer als rassenstrijd voor dit woord halt te houden; kerkisme niet minder dan oecumenische breedheidscultus; synodocratische notabelen-roem geen haar meer dan vrijgemaakte zelfvertooning.

Positief: dit geweldige woord is een gongslag die Gods soevereine welbehagen, Zijn vrije verkiezing verkondigt. Want waarom neemt God geen personen aan? Omdat Hij van den persoon (den buitenkant) doordringt naar het hart (de binnenzijde); en omdat Hij in dat hart verwerpt al wat van den ouden mensch

der zonde is, en voor wat den nieuwen mensch betreft: Hij zelf heeft hem geschapen. Wat hebt gij, mooie persoon, dat gij niet ontvangen hebt? En zoo gij het ontvangen hebt, wat roemt gij, alsof het niet ontvangen was? God neemt slechts zichzelf aan. Zijn rekening is toe-rekening, geen boek-houding omtrent „vreemde“ goederen.

Het tragische van dezen tijd is, dat men in theorie dit woord in den mond neemt naar de negatieve, doch niet meer naar de positieve zijde. Men wil de negatieve: geen kerkisme, geen nationalisme, geen klassenstrijd, geen rassencultus.

En dus: Partij van den Arbeid, en eenheidsbeweging, en oecumenische samengang.

Maar de positieve kant van dit woord blijft miskend. En daarom afkeer van het Dordtsche verkiezingsdogma, en verwerping van het calvinisme, en een vlucht in de humanistische autarkie en in het personalistisch (!) socialisme.

„God neemt geen persoon aan“, wees dus socialist!

„Hij neemt juist den persoon aan“, wees dus personalistisch socialist.

Zóó gaat de duivel preeken in Nederland van na den oorlog.

Maar toen Petrus gedreven werd (letterlijk) naar zijn eerste preek tot de heidenen, toen was dan ook zijn eerste woord in die eerste preek een kreten: ik verneem in der waarheid, ik voel aan den lijve, dat bij God geen prosopolepsie is. Het joodische bloed is niet rein in zichzelf, en het heidenische niet besmet in zichzelf. Gods Woord maakt uit, tot op de door Hem zelf bepaalde tijden, wat onrein en wat rein, wat toegankelijk en wat taboe is voor den prediker der orthodoxie. Voor de verschijning van Gods engel, en dus voor de openbaring van Gods heil in Christus, is een romeinsche centurio („Zoo'n mof“) nu de tijden vervuld zijn, even zeer een passend adres als Abrahams zaad dat geweest is. Vele eeuwen lang. Gelijk ook omgekeerd de vloek des Heeren niet stilhoudt voor het ras dat Abrahams physionomie vertoont.

En daarom is dit woord negatief de stimulans der zedings-prediking, en positief het thema der zedings-prediking. Hoe breder de kring der hoorders, des te dieper de fundeering van het gehoorde: God is de God der verkiezing. Men hoort dit in de sprake des verbonds.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

ZELFSTANDIG OPTREDEN IN DE POLITIEK?

VIII.

We spraken over de theorieën van den jongeren hoogleeraar Diepenhorst, en wezen daarin strijd met de confessie aan.

Was het nu wel heelemaal billijk, juist hem als voorbeeld te nemen? En kan men niet bij voorgangers van hem gelijke opvattingen constateeren, die toch minstens zijn optreden in zekeren zin excusabel maken?

We antwoorden op die begrijpelijke vragen:

1o. Inderdaad mag men dezen schrijver van een handleiding reeds in en om deze qualiteit als voorbeeld kiezen; bovendien is hij, blijkens zijn benoeming aan de V.U., exponent eener reeds jaren lang daar zich versterkende oppositie tegen een veelzins andere grondgedachten volgende strooming, en automatisch gaat de leiding der A.R. Partij juist bij dezen exponent voorlichtingsmateriaal zoeken;

2o. werkelijk hebben ook andere antirevolutionaire auteurs — denk aan Kuypers invloed — door hun loopen in het gemeene-gratie-spoor denkbeelden ontwikkeld, welke dr. I. A. Diepenhorst tot uitgangspunt of basis voor de zijne konden dienen. Maar hij is verder gegaan dan deze voorgangers. Hij beteekent, op het verkeerde spoor, dan ook nog een afbuiging naar links. De linksche flank in de synodocratische gemeenschap gaat op den troon zitten, dien de vóór alles de V.U. aanklevende kerkelijke zeloten gebouwd hebben voor den executeur van den wil van den voormaligen troonbezetter. En die linksche flank trekt nu alles naar beneden. De menschen vragen nog al eens: moet nu alles kapot? Ze zien niet, dat er plaats was voor een andere vraag: moet die linksche flank nu overal alles kapot maken? Kapot in de principiele fundeering? Het tragische in den loop der dingen is, dat de enkele kerkelijke figuren, die b.v. bij het graf van Kuypers en Colijn de oude leuzen van „pal staan“ en zoo nog eens opheffen, van „pal staan“ geen verstand meer hebben en, na hun karikatueristische bijdrage in een z.g. tucht over ettelijke dominees, die „Trouw“ zoo graag in de kiesvereniging zag verschijnen (maar hoe?) op zij geworpen zijn door de linksche groep, die zij niet baas kunnen. En nu zien we gebeuren, dat over heel de linie zich een beweging baan breekt, die Kuypers' erfenis, in 't generaal genomen, patrimonium blijft noemen, maar juist zijn vergissingen tot uitgangspunt van verdere

afwalling schreef, gaat in de horst e-

Intus politie principie tueel n tijd jul voor de die ach trekkende Deze luidt tisch in de K naar zi is gauw vooral theoretijk he kwestie En dat handel tendende ten won doeling fundam juist over wa het str uit. Pe rekenen vorig m over ult wege de schiedb aan pol leend v gevende in de p rekenen somtijde te verw ethiek zien van gende v liet eer Het i aan te ontzagl sel en t beeld Maar m.l. da cipie moral een me eele e wel eer delen n verdient wat de zijn, doe betreft, kondige En j zuiver l ge wee ge vol ziet. W en die o met rec Hij hee nung" alleen afgezwe Binnen gen"; n bereik Maar in de taak zelf om handele Dat W maken min on dan zij En d missen wil bek

¹⁾ De

Staatku

²⁾ Vg

³⁾ A.v

⁴⁾ A.v

VOOR

Voor

medege

ren Zo

laan 19

Adres

laan 19,

de menschen be-
n. Wat hebt
ngen hebt?
emt gij, alsof
t slechts
toe-rekening,
goederen.
en in theorie
gatieve, doch
de negatieve:
klassenstrijd.

eenheidsbewe-

woord blijft
ordische ver-
alvinisme, en
ie en in het
s dus socia-

terlijk) naar
n. toen was
te preek een
ik voel aan
is. Het jood-
n het heiden-
s Woord
paalde tijden,
en wat taboe
Voor de ver-
de openbaring
sche centurio
uld zijn.
ms zaad dat
k omgekeerd
het ras dat

de stimulans
et thema der
de kring der
n het gehoor-
hoort dit in
K. S.

VEN
DE
VIII.

ongeren hoog-
strijd met de
uist hem als
bij voorga-
stateeren, die
zin excusabel

vragen:
jver van een
teit als voor-
ijn benoeming
en lang daar
veelszins an-
g, en automa-
uist bij dezen

revolutionaire
— door hun
kbeelden ont-
tot uitgangs-
nen. Maar hij
Hij beteekent
een afbuiging
ynodocratische
dien de vóór
oten gebouwd
van den voor-
flank trekt nu
a nog al eens:
er plaats was
sche flank nu
de principieele
p der dingen
e b.v. bij het
uizen van „pal
a „pal staan”
n karikaturis-
ettelijke domi-
iesvereniging
geworpen zijn
as kunnen. En
linie zich een
enis, in 't ge-
nen, maar juist
t van verdere

afdwaling neemt. Wat b.v. prof. dr V. H. Rutgers schreef over de mogelijkheden van een „natuurrecht” gaat lang niet zoo ver¹⁾ als wat de jonge Diepenhorst ervan maakte.

Intusschen zijn we er zeker van, dat velen in de politieke sfeer zich welbewust tegen een scherp principieele fundeering als criterium voor een eventueel nieuwe of voor een her-groepering in dezen tijd juist „uit beginsel” verzetten. Ze zeggen: pas op voor de stuurlui aan den wal, d.w.z. voor theoretici, die achter hun bureau wel principieele lijnen kunnen trekken, maar niet in den politieke kruitdamp staan. Deze stuurlui aan den wal hebben nu eenmaal — zoo luidt de klacht — geen ondervinding van de praktische mogelijkheden, waarvoor een politicus, die in de Kamer van zich af moet slaan en toch ook weer naar zich toe moet trekken, zich geplaatst ziet. Men is gauwer Kersteniaan dan men zelf wil: en laten vooral die vrijgemaakten oppassen, dat ze niet al theoretiseerend zich van den bodem der werkelijkheid verwijderen. Politiek is nu eenmaal een kwestie van compromissen, ze leeft daarvan.²⁾ Endat brengt mee, dat de waarde eener politieke handeling, wel niet uitsluitend, maar dan toch grotendeels, naar haar effecten zal beoordeeld moeten worden. Zoo zegt het Rutgers.³⁾ Met goede bedoelingen kan men niet volstaan, ook niet met de fundamentele juistheid eener gedachte; maar de juistheid van haar aanwending beslist b.v. over waarde en onwaarde van een wet, ook van het standpunt der christelijke verantwoordelijkheid uit. Politiek moet altijd met mogelijkheden rekenen (vgl.: „Trouw”, door ons geciteerd in ons vorig nummer). Christus heeft er geen afkeuring over uitgesproken, dat Mozes aan de Israëlieten vanwege de hardheid hun harten heeft toegelaten, een scheidsbrief te geven (Matth. 19:8). Hij heeft zelfs aan politieke en andere berekening een voorbeeld ontleend voor de geloovige, om Christus’ wil alles prijsgevend berekening (Luk. 14:31—33). Niet alleen in de politiek geldt het, dat de geloovige heeft te rekenen met de gevolgen van zijn handelingen en somtijds zijn handelingen moet laten bepalen door de te verwachten gevolgen. Een zuivere gezindheids-ethiek („Gesinnungsmoral”), die geheel en al zou afzien van 't effect der handelingen in de ons omringende wereld, zou zonder inhoud zijn en liet zich ook niet eens denken. Alzoo Rutgers.⁴⁾

Het zou dwaas zijn, zich van deze vermaning niets aan te trekken. Een politiek als van de Kersten is zoo ontzaglijk gemakkelijk: men klimt maar op zijn critischen troon, steekt van wal, en is klaar. Een schrikbeeld voor wie gewaarschuwd wil wezen.

Maar daar staat iets tegenover. Het is niet waar, m.i., dat een afwijking van compromissen in de principieele politiek met den naam van „Gesinnungsmoral” zou af te handelen zijn. Met dezen naam wordt een moraal aangeduid, die niet zoozeer materiele eischen stelt, (dit en dat moet ge eischen), als wel een gezindheid vordert, waarin men handelen moet. Maar „moraal” (ethiek) die haar naam verdient, is praescriptief; en dit niet alleen voor wat de gezindheid betreft, waarin te handelen zal zijn, doch ook voor wat de zeer bepaalde inhouden betreft, die als inhouden van Gods wil zijn te verkondigen in 's lands raadszalen, en overal elders.

En juist hij, die de principieele lijnen niet meer zuiver trekt, ziet van de gevolgen af. De geloovige weet, dat afbuiging in de principieele basis ten gevolge heeft, dat de wereld geen dageraad meer ziet. Wie politiek de kunst van het bereikbare noemt, en die omschrijving voldoende zou achten, die heeft eerst met recht een „Gesinnungsmoral” zich voorgepreekt. Hij heeft bij voorbaat in de politiek de „Gesinnung” (gezindheid) van den dwaas-in-Christus (die alleen voor kerk en binnenkamer gereserveerd blijft) afgezworen, om dié van den „wijze” over te houden. Binnen „het bereikbare” grijpt hij naar de „gevolgen”; maar ze zijn niet meer de zijne, doch die eener „bereikbare” meerderheid in een concrete situatie. Maar in het openbare christelijke leven rust op ons de taak „gevolgen” in het leven te roepen, die God zelf ons beval te „riskeeren” in het kader van een handelen bij het licht van zijn openbaarde Woord. Dat Woord vergut ons geen oogenblik ons los te maken van den bodem der werkelijkheid; doch evenmin ons te laten reguleeren door iets anders dan zijn openbaarden wil.

En dat is een verbod tot het aangaan van compromissen in het verkondigen van wat Hij als zijn wil bekend gemaakt heeft.

K. S.

¹⁾ Der Chr. Glaube und die zeitlichen Ordnungen. A.R. Staatskunde, 4e kw., 1937, blz. 394.

²⁾ Vgl. Rutgers, a.w. 403.

³⁾ A.w. 403.

⁴⁾ A.w. 403/4.

VOOR BADGASTEN.

Voor badgasten te Wijk aan Zee en Castricum wordt medegedeeld, dat kerkdiensten worden gehouden iedere Zondag te Beverwijk, in de Leesaal Prinses-
laan 19, v.m. 8.30 uur en n.m. 3 uur.

Adres van den kerkeraad: J. Wuister, Lijsterbos-
laan 19, Beverwijk.

K. S.

DE ZWARTE LIJST.

Wij vervolgen onze weerlegging van de ongehoorde bewering in den „Zwolschen brief”, alsof op niemand in het kerkelijk conflict de persoonlijke censuur zou zijn toegepast.

Op het geval van br Hartman c.s. in 's Gravenhage-West volgde de ontheiliging van de tafel des Heeren te Leiden. Daar werden van het Avondmaal geweerd: ds A. Veldman, de brs P. Jasperse, J. J. van Severen en zr C. Terpstra-Koning, terwijl de Doop werd geweigerd aan een kind van br en zr L. J. Poort-Kunzel.

Te Rotterdam-Charlois werd br B. v. d. Velden in Juli 1944 van het Avondmaal afgehouden, op grond daarvan (zoals de kerkeraad hem schriftelijk berichtte) „dat U bewust weigerde, U van publieke actie tegen de Synodebesluiten te onthouden”.

In Monaster werden acht gemeentelieden van de tafel geweerd (C. v. d. Boom, W. C. v. d. Boom, L. v. d. Beukel, W. Geleijne Sr, W. Geleijne Jr, C. H. Groenewege, H. Herlaar, R. Kleijn). Het vonnis luidde als volgt:

„Daar ons van bevoegde zijde is medegedeeld, dat U ook deel uitmaakt van een Comité, dat propaganda voert voor de Schismatische actie in onze kerken, ziet de kerkeraad zich genoodzaakt u hiervoor ernstig te vermanen, en dringt er bij u ten sterkste op aan deze actie terstond te staken, en u hiervan losmaken, daar bij volharding de kerkeraad zich genoodzaakt acht u de viering van het Heilig Avondmaal met de gemeente te onzeggen.

De Kerkeraad verwacht van u binnen enkele dagen, uiterlijk voor 21 September 1944 bericht, dat u zijn vermaan hebt aanvaard en u uit het Comité en de actie hebt teruggetrokken.

Bij gebreke waarvan u alsdan de toegang tot het Heilig Avondmaal is ontzegd”.

Men ziet: dezelfde methode als in Den Haag-West. Te Stadskanaal werd „persoonlijke censuur” door afhouding van de Avondmaalstafel uitgeoefend over vier leden der gemeente: br en zr J. Rose-Duursma, br L. van Dijken, zr P. Groenewold-Veninga. Opmerkelijk was, dat zij deel uitmaakten van een groep bezwaarden, die steeds gezamenlijk hun uiteenzettingen aan den kerkeraad inzonden en onderteekenden. Blijkbaar is geheel willekeurig over enkelen van hen tucht geëffend (zoo b.v. wel over br van Dijken, maar niet over diens echtgenote).

Een ander geval deed zich voor te Nijkerk. Daar had br A. Hartog brochures verspreid, en zonder hem daarover gehoord te hebben, besloot de kerkeraad hem onder censuur te stellen. De predikanten gingen daarover eerst daarna met hem spreken; en toen hij het recht van het ambt der geloovigen bleef verdedigen, deelden zij hem mee, dat zij „in de droeve noodzakelijkheid verkeerden om hem van den disch des Verbonds te weren”.

Dit gebeurde in Juli 1944. Nadien werd hij in het geheel niet bezocht, en moest zelf aan den predikant vragen: hoe staat het met de censuur? Eerst in Febr. 1945 werd hij op een kerkeraadsvergadering ontboden. In dien tusschentijd was het door den gang van het oorlogsgebeuren onmogelijk geworden, nieuwe lectuur te verspreiden. Op den Kerkeraad werd hem nu door den praeses gezegd: „broeder Hartog, de kerkeraad heeft met vreugde geconstateerd, dat u naar zijn vermaning geluisterd hebt en geen brochures meer hebt verspreid; wij noodigen u daarom hartelijk uit, met ons het Avondmaal te vieren!” Toen de gecensureerde antwoordde: zodra er weer lectuur verschijnt, hoop ik die te verspreiden — antwoordde de praeses: laten we het er eenvoudig op houden, dat u het hebt gelaten op onze vermaning, en hoor nu naar onze uitnodiging om weer aan het Avondmaal te komen! — Was dat kerkbederf, of niet?

Een volgend geval deed zich voor te Munneke-zijl. Daar werd br L. Roorda Ph.z. onder censuur gesteld, onder opgaaf van de volgende redenen:

1. „Het zich richten met bezwaren tegen de preek rechtstreeks tot de gemeente, zonder den predikant of ook den kerkeraad te hooren. De kerkeraad acht dit: begeeren aan te richten tweedracht in de gemeente. Bovendien wekt uw gedrukte schrijven verkeerde voorstellingen bij de gemeente omtrent de leeropvattingen van haar predikant door de preek onjuist weer te geven.

Ook wekt u de gedachte bij de gemeente, dat haar predikant niet zou brengen Gods Woord alleen, dat hij zou geven steenen voor brood, dat hij Gods Woord zou verkrachten. De goede naam van den predikant wordt hier aangetast.

Voor het rechtmatige van de censuur verwijst de kerkeraad U naar art. 76 onzer Kerkenorde.

2. Het propageeren van een leer, die in strijd is met Schrift en belijdenis, naar de Synodale leeruitspraken aantoonen, door de verspreiding van geschriften van prof. Greijdanus en anderen, die de Synodale besluiten bestrijden.

Daar komt bij, dat u voortging met dit propageeren na daarover vermaand te zijn door den Kerkeraad.

3. Het niet in het minst toonen van berouw, zelfs niet nadat de kerkeraad sterk geappelleerd had op uw consiliëntie.

Deze redenen tezamen zijn oorzaak van censuur, niet elk dezer redenen apart is dat”.

II.

Het stuk was ondertekend door den predikant.

Terecht wees br Roorda er in zijn antwoord op, dat de synode blijkbaar wel publiek haar beschuldiging mocht uiten tegen prof. Schilder! Hij citeert ook de passage uit het vonnis van het classicaal bestuur te Middelstum over Hendrik de Cock:

„Overwegende, dat de heer H. de Cock door het verspreiden van zulk een schandgeschied, het verderfelijke zaad van oproer en verdeeldheid strooit, de goede orde in de kerk zoekt omver te werpen, aan de andere leeraars de achting en den invloed bij hunne gemeente te ontnemen en aan derzelver dienst veel schade en nadeel toebrengt;

overwegende, dat het den onvermijdelijken plicht is van het kerkbestuur, om te waken voor de eer der Bedienaars van het Evangelie, voor de handhaving van kerkelijke wetten en reglementen ter voorkoming van alle ergernissen, verdeeldheid, wanorde en scheuring in de Hervormde Kerk;

overwegende, dat zelfs volgens de bestaande formulieren alle diegenen strafbaar zijn, die tweedracht, seeten en muerijen in kerk en wereldlijke regeeringen begeeren aan te richten”, enz.

Of ook de volgende overweging in datzelfde vonnis van 1833:

„Met leedwezen vernomen hebbende, dat de heer De Cock, op generhande wijze te bewegen is, tot belijdenis van schuld, in het geven van ergernis, en het lasteren en honen van zijn ambtsbroeders, noch eenige belofte van verbetering heeft willen afleggen, maar integendeel hardnekkiglijk betuigd heeft, op den door hem ingeslagen weg te zullen voortgaan”.....

Nog een opmerking: aan br Roorda werd op 29 Aug. 1944 (den datum van zijn censuur) niet de tweede reden daarvan medegedeeld. Die volgde eerst op 21 Sept. Er haperde wel iets aan deze „tuchttoefening”!

Een volgend maal gaan we verder. We zijn nog maar aan 't begin van de lijst: de afhoudingen van het Avondmaal.

L. DOEKES.

CALVINISTISCHE STUDENTEN-BEWEGING (C.S.B.).

Ds P. Visser te Gorinchem (in alles overeenkomende met vervangen en niet-vervangen 1942) verzocht ons, in een van de eerstvolgende nummers van dit orgaan een mededeeling van de Jeugdcommissie der Calvinistische Studenten-Beweging op te nemen. Voor den oorlog — zegt hij — hadden haar mededeelingen altijd een gulle ontvangst in onze pers. Van harte hoopt hij, dat zulks ook thans nog het geval mag zijn.

Wij moeten ds Visser teleurstellen en onze lezers waarschuwen tegen de jeugdkampen der C.S.B. De leiding deugt niet voor Calvinistisch werk; de sprekers, die door deze leiding verkregen worden, vrouwen we niet. En als dan — zooals gebeurd is — onze pas beginnende jonge menschen — men wil dezen keer leerlingen van Chr. Middelbare scholen opvoeden — door de leiding naar een remonstrantschen dominee worden gestuurd voor een of anderen „paaschdienst”, dan waarschuwen wij: 't is niet alles „Calvinistisch” wat daar Calvinij noemt.

K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIS ONZE JEUGD.

Niet alleen de ambtsdragers, de kerkeraden hebben met de kwestie van de jeugd te maken, maar toch wel in de allereerste plaats de ouders. Ik geloof, dat we in veel opzichten zeggen kunnen, dat het „probleem van de jeugdorganisatie” voor een groot deel „het probleem van het gezin” is. Ook hier valt weer een parallel te trekken met de catechisatie.

Het gaat om de kinderen. Dat is het kroost, dat de Heere in de eerste plaats aan de ouders heeft toevertrouwd. Wat hebben die ouders beloofd bij de derde Doopvraag? Dat ze hun kinderen in de voorzelde leer onderwijzen zullen en pas daarna ook doen onderwijzen. Heeft er iemand den moed om eens een enquête in te stellen naar dat onderwijs, dat door de ouders zelf op de één of andere manier gegeven wordt? We hebben in de vrijmaking het altijd weer — en dat is goed — over de groote betekenis van Gods Verbondsbelofte aan ons kroost geschonken. Het gaat daarin eerst om de betekenis van de belofte en niet om het belofde. Best, maar wat doen we met dat alles in de praktijk van ons leven? Als dat niet uitkomt ook in onze verantwoordelijkheid ten opzichte van onze kinderen, dan is de vrijmaking ons niet ten zegen, maar dan zal al dat spreken over Verbond en Belofte eenmaal tegen ons getuigen. Dan is de kerkstrijd niet opgekomen uit den wil om naar den eisch van Zijn Woord, den Heere te gehoorzamen ook in onze gezinnen. Ik weet het wel: er zullen ouders genoeg zijn, die zeggen: we hebben daartoe geen bekwaamheid. Maar dat nakomen van de doopbelofte kan op onderscheiden manier. Laten de ouders aan hun kinderen zien, dat het hun hartelijke begeerte is, dat ze opgroeien in de vrees des Heeren? Is ook in de vrijgemaakte kerk niet een groot euvel, dat men in de gezinnen radicaal langs elkaar heenleeft geestelijk? We kunnen rustig zeggen, als het in de gezin-